

Duplik

Til
Østre Låndsret, 3. afdeling

I sag nr. B-3448-14:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.

(v/advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(v/advokat Peter Biering)

Under henvisning til landsrettens retsbog af 11. august 2015 bemærker Forsvarsministeriet følgende til opfordringerne i sagsøgernes replik, editionsbegæringerne i sagsøgernes processkrift 1 og sagsøgernes anmodning om afhøring af forhenværende forsvarsminister Søren Gade, idet bemærkes, at Forsvarsministeriet forbeholder sig retten til på et senere tidspunkt at afgive et yderligere processkrift vedrørende de substantielle spørgsmål i sagsøgernes replik:

1. PROCESSUELLE BEMÆRKNINGER

1.1 Anmodning om udskillelse

Da Forsvarsministeriet ikke forfølger anbringendet om manglende dokumentation for processuel partsevne yderligere, jf. besvarelsen af sagsøgernes opfordring nr. 23 i punkt 2.8 nedenfor, skal Forsvarsministeriet præcisere, at anmodningen om udskillelse til særskilt og forlods behandling, jf. retsplejelovens § 253, stk. 1, herefter alene vedrører spørgsmålet om forældelse af påstand 1 og afvisning af påstand 2.

1.2 Generelt om sagens oplysning

Om sagens oplysning er det Forsvarsministeriets opfattelse, at de allerede fremlagte dokumenter i sagen udgør tilstrækkeligt dokumentbevis for sagens faktiske omstændigheder. Der henvises i denne forbindelse til den oversigt over de militære dokumenter, der er fremlagt i sagen. Oversigten fremlægges som **bilag AG**.

Det bemærkes i øvrigt, at følgende bilag, der var fremlagt i de gamle sager, fremlægges med denne duplik:

- Target Folder af 11. juni 2013 vedrørende Operation Green Desert (**bilag AH**),
- Pressemeddelelse fra HOK om Target Folder af 11. juni 2013 (**bilag AJ**),
- Forsvarsministerens svar på spørgsmål nr. 319 fra Folketingets Forsvarsudvalg inkl. breve fra HOK (**bilag AK**),
- Skrivelse fra Forsvarskommandoen til sagsøgerne af 15. februar 2012 (**bilag AL**),
- Bilag til skrivelse af 15. februar 2012 fra Forsvarskommandoen til sagsøgerne vedrørende svar på spørgsmål og anmodning om aktindsigt (**bilag AM**),
- Standard operating procedures, uddrag kapitel 4 (**Bilag AN**), og
- Standard operating procedures, uddrag kapitel 8 (**Bilag AO**).

Hvis det efter retsmødet den 9. november 2015 måtte vise sig, at sagen skal hovedforhandles i sin helhed, vil Forsvarsministeriet være indstillet på at belyse sagens faktum yderligere gennem afhøring af relevante vidner, herunder chefen for den danske bataljon i Irak på daværende tidspunkt, John Dalby, og andre militære personer, der har deltaget i planlægningen og/eller gennemførelsen af operation Green Desert.

Forsvarsministeriet fastholder imidlertid, at omfattende bevisførelse, herunder vidneafhøringer og partsforklaringer, om sagens materielle spørgsmål ikke vil være nødvendigt under en særskilt forhandling om forældelse af påstand 1 og afvisning af påstand 2.

2. SAGSØGERNES OPFORDRINGER

Sagsøgerne fremkommer i replik af 7. april 2015 med en række processuelle opfordringer, som besvares i det følgende.

2.1 "Forsvarsministeriet opfordres (10) til at fremlægge dokumentation for hvilket kendskab danske myndigheder havde til metoderne hos det irakiske politi, herunder The serious crime unit, i november 2004."

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at dette spørgsmål mest hensigtsmæssigt kan belyses ved vidneafhøringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle hovedforhandles i sin helhed.

2.2 "Hvad angår Forsvarskommandoens bemærkning om, at det ikke vil være muligt at udlevere den interne kommunikation på bataljonens intranet, da forsvaret ifølge sagsøgte "...ikke gemmer..." denne type kommunikation i længere tid, opfordres (12) forsvarskommandoen til at tilvejebringe en erklæring fra en teknisk fagkyndig vedr. dette forhold..."

For det første er de forhold vedrørende bataljonens virksomhed, som er relevante for sagen, allerede tilstrækkeligt oplyst ved de dokumenter, som er fremlagt i sagen, jf. bilag AG, og vil i øvrigt kunne belyses yderligere ved relevante vidneforklaringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed. Det er derfor Forsvarsministeriets opfattelse, at udlevering af den interne kommunikation på bataljonens intranet er overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

For det andet kan det oplyses, at Værnsfælles Forsvarskommando har drøftet muligheden for at udlevere den nævnte interne kommunikation med den tidligere leder af den daværende ansvarlige tekniske myndighed, "Brugerservicecenter (ved) Hærens Operative Kommando", og med de udsendte LAN (Local Area Network) - managere på DANCON/Irak hold 4.

Forsvarsministeriet kan på denne baggrund oplyse, at back-up af DANCON/Iraks LAN-kommunikation skete med henblik på at kunne genskabe data umiddelbart og inden for en kortere periode, f.eks. i tilfælde af teknisk nedbrud eller fejlagtig sletning. De elektroniske back-up medier blev løbende overskrevet, når rotationscyklussen for de rådige back-up bånd startede forfra. Rotation og dermed overskrivning af båndene fandt sted ca. hver 30. dag i missionen. Alle omfattede data blev opbevaret på serverne i missionsområderne. Der blev ikke synkroniseret data hjem til servere i Danmark.

Efter Irak-missionens afslutning i 2007 blev de anvendte back-up medier fra DANCON/Irak hjemtaget til Danmark. I henhold til dagældende procedurer skulle sådanne medier have været rensset for data forud for hjemtagning. Som det fremgår af Redegørelsen af 14. maj 2013 fra Forsvarskommandoen, "Forsvarskommandoens arbejdsgruppe til undersøgelse af forhold vedrørende videooptagelse i forbindelse med operation Green Desert" (bilag AB), har Hærens Operative Kommando imidlertid siden identificeret store mængder elektronisk data (ca. 1,1 Terabyte (TB), svarende til 1100 Gigabyte (GB) eller ca. 86.000.000 siders word dokumenter) på datamedier, som blev anvendt ved DANCON/IRAK, jf. redegørelsens side 7-8.

På den baggrund er det konstateret, at der i kraft af de hjemtagne back-up medier rådes over et begrænset udsnit af den løbende gennemførte back-up af kommunikationen på DANCON/Iraks LAN, da disse medier – i strid med dagældende procedure for hjemtagning – har vist sig ikke at være blevet rensset for data forud for hjemtagning.

De hjemtagne back-up medier indeholder data placeret på serverbaseret share-drev (fælles-drev, f.eks. P og Q- drev) samt exchange server (mail) ved Dancon/Irak. P-drev omtales som individuelle sagsbehandlerdrev i Redegørelsen af 14. maj 2013 fra Forsvarskommandoen, "Forsvarskommandoens arbejdsgruppe til undersøgelse af forhold vedrørende videooptagelse i forbindelse med operation Green Desert" (bilag AB).

Henset til dagældende praksis for back-up, som beskrevet ovenfor, er det sandsynligt, at de tilgængelige back-up data fortrinsvis repræsenterer informationer vedrørende de senere DANCON-hold.

Back-up medierne skønnes i øvrigt i vidt omfang at indeholde kommunikation af personlig karakter og tjener ikke til arkivering af enhedens pligtige dokumentation af væsentlige forhold vedrørende enhedens virksomhed. Det skal i denne forbindelse nævnes, at det tidligere er blevet vurderet af daværende Hærens Operative Kommando, at der ikke bør foretages en gennemgang af P-drev, da der ikke ses at foreligge et juridisk hjemmelsgrundlag for opbevaring af de pågældende drev, jf. også bilag AB, side 8.

Det skal i øvrigt bemærkes, at der som anført i Bilag AB, s. 8, har været foretaget gennemgang af informationer lagret på fælles-drev (men ikke P-drev) med henblik på afdækning af eventuelle oplysninger, som kunne bidrage til belysning af spørgsmålet om rådighed over og anvendelse af videokameraer under operation Green Desert. Der blev f.eks. gennemført søgninger ved hjælp af bl.a. følgende søgeord: "Månedsrapport", "Ugerapport", "Daglig SITREP", "Camera", "Kamera", "Video", "Film", "Combat Camera Teams", "CTT", "Hjelmkamera", "Green Desert" og "Operationer. For så vidt angår resultatet deraf henvises til Bilag AB.

På baggrund af ovenstående, er det Forsvarsministeriets opfattelse, at back-up af intern kommunikation også af disse grunde ikke bør fremlægges i retssagen.

Hvis landsretten ikke måtte være enig i ovennævnte to argumenter imod fremlæggelse, vil det under alle omstændigheder kun være relevant at gennemgå den begrænsede periode, der er relevant for denne sag.

2.3 "Sagsøgte opfordres (16) til at fremlægge kopi af bilag til befaling for operation Green Desert, hvoraf fremgår fordeling af combat camera-materiel fra staben til underafdelingerne under operation Green Desert..."

Forsvarsministeriet har ikke kendskab til, at et sådant dokument skulle foreligge.

Der henvises i øvrigt til Forsvarskommandoens redegørelse af 14. maj 2013 (bilag AB), side 5, hvor følgende fremgår:

"Der er hverken fundet dokumentation for eller indikationer på, at DANCON/Irak har givet anvisninger for brugen af Combat Camera Teams i de autoriserede planer og tilhørende instruktioner, som enheden udgav i forbindelse med operation Green Desert. Det kan dog ikke udelukkes, at der på eks. sektionniveau blev udarbejdet en form for plan eller blev givet direktiver vedrørende videooptagelse under operationen.

Der er heller ikke fundet dokumentation for eller indikationer på, at en sådan eventuel form for plan eller opgaveanvisning er udarbejdet som en del af enhedens autoriserede plan."

Spørgsmål vedrørende brug af videokameraer under operation Green Desert vil efter omstændighederne kunne belyses yderligere gennem vidneforklaringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed.

2.4 "Sagsøgte opfordres (17) endvidere til at fremlægge samtlige øvrige filmoptagelser foretaget under operation "Green Desert"..."

Forsvarsministeriet har ikke kendskab til eksistensen af andre videooptagelser fra operation Green Desert udover den, som allerede er fremlagt i sagen, jf. bilag AB, side 23, hvoraf fremgår: "Der er ikke fundet videooptagelser fra operation Green Desert blandt de materialer, som forsvaret har identificeret."

2.5 "Sagsøgte opfordres (20) til at fremlægge Brigadebefalingen fra den britiske 4. Panserbrigade fremsendt den 24. november 2004 kl. 2000"

Forsvarsministeriet har foretaget en omfattende søgning i forsvarrets arkiver uden resultat. Befalingen har heller ikke kunnet tilvejebringes ved henvendelse til det britiske forsvarsmi-
nisterium.

2.6 "Det fremgår af bilag Æ om kommandoforhold, at det britiske kompagni var under dansk kommando. Sagsøgte opfordres (21) til at oplyse, om det var dette kompagni, der foretog "udspørgen og screening" på Shaibah Log Base."

Forsvarsministeriet har ikke viden om hvilken konkret britisk enhed, der gennemførte udspørgen og screening af sagsøgerne på Shaibah Log Base. Spørgsmålet må, så vidt muligt, belyses ved vidneforklaringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed.

2.7 "Det skal bemærkes, at bilagene 1B, underbilag 4, 5, 7, 8 og 9 samt øvrigt materiale modtaget fra Forsvarsministeriet/Forsvarskommandoen ved aktindsigt indeholder... passager, der er overstreget med sort... sagsøgte opfordres (22) til at fremlægge de nævnte dokumenter i deres helhed."

Forsvarsministeriet har sammen med Værnsfælles Forsvarskommando foretaget en fornyet vurdering af muligheden for at udlevere tilbageholdte oplysninger i de militære dokumenter, som indgår som bilag i sagen, og som er udleveret til sagsøgernes advokat gennem aktindsigt.

Forsvarsministeriet fastholder herefter, at der ikke kan ske udlevering i fuldt omfang under henvisning til de hensyn, der gør sig gældende, idet de overstregede afsnit er undtaget af hensyn til statens sikkerhed, til dens forhold til fremmede magter eller hensynet til tredjemand's liv eller helbred, jf. retsplejelovens § 298, stk. 1, jf. § 169, stk. 2, 3. pkt.

I denne forbindelse henvises til Østre Landsrets kendelser af 16. december 2009 og 10. juni 2010 samt Højesterets kendelse af 5. november 2010 i den såkaldte Tarin-sag. De tre kendelser fremlægges som bilag AP, bilag AQ og bilag AR.

Et afsnit i dokumentet "FRAGO 284 – Warning Order – OP GREEN DESERT" vurderes dog at kunne udleveres (afsnit 3.1.), idet der ikke længere ses grund til at undtage oplysningerne indeholdt heri (Bilag AS).

2.8 "Sagsøgerne opfordrer (23) sagsøgte til at klargøre sin holdning til spørgsmålet om processuel partsevne."

Til besvarelse af denne opfordring – samt opfordring nr. 24 og 25 – kan Forsvarsministeriet som nævnt ovenfor i punkt 1.1 oplyse, at ministeriet, som ligeledes anført i svarskriftet af 2.

marts 2015, side 11, ikke agter at forfølge spørgsmålet yderligere, idet ministeriet går ud fra, at landsretten af egen drift påser, om sagsøgerne har den fornødne parts- og procesevne, jf. også retsplejelovens § 258, stk. 2.

Forsvarsministeriet frafalder på denne baggrund anbringendet om manglende dokumentation for processuel partsevne, jf. svarskriftet, side 24, afsnit 5.1.

3. SAGSØGERNES EDITIONSBEGÆRINGER

Ved processkrift 1 af 15. juli 2015 har sagsøgerne fremsat editionsbegæring vedrørende en lang række dokumenter i medfør af retsplejelovens § 298.

Forsvarsministeriet gør heroverfor, for det første, gældende, at der ikke er grundlag for, at ministeriet pålægges at fremlægge de af sagsøgerne nævnte dokumenter, da sagens faktum er tilstrækkeligt oplyst ved det allerede fremlagte bevismateriale, jf. bilag AG. Som nævnt under afsnit 2, vil parterne endvidere få lejlighed til at oplyse sagen yderligere ved vidneafhøringer under en hovedforhandling, såfremt sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed.

For det andet, efterspørger sagsøgerne en række militære dokumenter, der ikke tidsmæssigt har relevans for denne sags genstand.

Sagsøgerne henviser til artiklen "Offentlige myndigheders editionspligt" (U.2000B.202) af Jonas Christoffersen, hvoraf fremgår at betingelsen om bevisførelsens betydning for sagen: "*i praksis sjældent giver anledning til vanskeligheder, da bevisførelsen ofte vil være relevant, blot det ikke kan udelukkes, at dokumentet har en vis betydning for sagen.*", jf. artiklens pkt. 1.1.

I samme artikel følges denne passus imidlertid af efterfølgende afsnit om, at: "*[n]år en part skal fremlægge eget processtof, kan parten følgelig ikke få medhold i en editionsbegæring med henblik på at foretage en mere undersøgelsespræget gennemgang af modpartens dokumenter.*"

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at sagsøgerne ikke har godtgjort, hvorfor materiale, der tidsmæssigt vedrører perioden inden eller efter tidsrummet omkring Operation Green Desert, skulle have betydning for afgørelsen af denne sag, og at der derfor synes at være tale om et forsøg på at få en "*mere undersøgelsespræget gennemgang*" af Forsvarsministeriets dokumenter.

På det forelæggende grundlag gøres det gældende, at disse dokumenter ikke har betydning for den foreliggende sag og derfor må afskæres som overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

Endelig henvises til de ovenfor nævnte kendelser af 16. december 2009 og 10. juni 2010 fra Østre Landsret samt Højesterets kendelse af 5. november 2010 (bilag AP, bilag AQ og bilag AR).

Forsvarsministeriet bemærker, for det tredje, at Danmark fortsat har et militært engagement i Irak, idet Folketinget har meddelt samtykke til, at et yderligere dansk militært bidrag – efter anmodning fra den irakiske og den amerikanske regering – stilles til rådighed for den internationale indsats til støtte for Iraks militære indsats mod terrorbevægelsen ISIL og for at bistå myndighederne i Irak med at beskytte civilbefolkningen mod alvorlige overgreb, jf. Folketingsbeslutning (bilag AT). Det er således ikke korrekt, som sagsøgerne skriver i processkrift 1 af 15. juli under pkt. 1.5, at ”Danmark siden 1987 ikke har haft væbnede styrker i Irak.”

Om editionsbegæringen og de hertil knyttede dokumenter bemærkes i øvrigt følgende:

3.1 Militærjurist Kurt Borgkvists tilsynsrapport fra 2004

Militærjurist Kurt Borgkvists tilsynsrapport fra juni 2004, der var fremlagt i de tidligere verserende retssager, fremlægges som bilag AU.

3.2 Militærjurist Kenneth Buhls tilsynsrapporter fra 2004 og 2005

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at tilsynsrapporter, der ligger uden for den tidsmæssige periode, der er relevant for denne sags genstand, ikke skal fremlægges, da de er irrelevante, og dermed må anses for at udgøre overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

Forsvarsministeriet foretager p.t. en igangværende fremsøgning og gennemgang af relevante tilsynsrapporter. Ministeriet vender tilbage hurtigst muligt inden retsmødet d. 9. november med en stillingtagen til, om der eksisterer rapporter – og i givet fald hvilke – der efter ministeriets opfattelse kan fremlægges i sagen, jf. dog nedenfor punkt 3.15.

3.3 Dokumentation for hvilket kendskab danske myndigheder under Forsvarsministeriets ressortområde d. 25. november 2004 havde til det irakiske politis behandling af tilbageholdte, herunder The Serious Crimes Unit

Som anført ved besvarelsen af sagsøgernes opfordring nr. 10, jf. punkt 2.1. ovenfor, er det Forsvarsministeriets opfattelse, at dette spørgsmål bedst kan belyses ved vidneafhøringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed.

3.4 Beskrivelse af de oplysninger danske myndigheder under Forsvarsministeriets ressortområde var i besiddelse af d. 25. november 2004 om forholdene i irakiske fængsler og politistationer indenfor det danske operationsområde.

Som ovenfor, er det Forsvarsministeriets opfattelse, at dette spørgsmål bedst kan belyses ved vidneafhøringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed.

3.5 "Target packs" for operation Green Desert

Target Folderen – der ligeledes har været fremlagt i de gamle sager – er genfremlagt som bilag AH, hvortil der henvises.

3.6 Indsigt i kommunikationen på den danske bataljons intranet i perioden november – december 2004

Der henvises til svaret på sagsøgernes opfordring nr. 12 under punkt 2.2. ovenfor.

3.7 Foto- og video optagelser fra operation Green Desert samt direktiver eller vejledninger gældende mellem juni og december 2004 for optagelse af foto- og videodokumentation under militær operationer.

Som nævnt under besvarelsen af sagsøgernes opfordring nr. 17 under punkt 2.4. ovenfor, har Forsvarsministeriet ikke kendskab til eksistensen af andre videooptagelser fra operation Green Desert udover den, som allerede er fremlagt i sagen.

For så vidt angår anmodningen om dokumenter vedrørende brugen af videooptagelser i forbindelse med operation Green Desert, henvises til svaret på sagsøgernes opfordring nr. 16 under punkt 2.3. ovenfor.

Der henvises i øvrigt til Redegørelsen af 14. maj 2013 fra Forsvarskommandoen (bilag AB), pkt. 8, der indeholder en udførlig gennemgang af informationer vedrørende uddannelse, brug af eller rådighed over videokameraudstyr og bestemmelser for anvendelse mv.

3.8 Forsvarskommandoens direktiver om magtanvendelse fra tidspunktet for danske styrkers ankomst i Irak frem til og med 2005

Forsvarsministeriet genfremlægger Forsvarskommandoens direktiv af 13. oktober 2004 for DANCON/Irak med bilag (bilag AV), som er det direktiv, der var gældende på tidspunktet for operation Green Desert. Dette direktiv har ligeledes været fremlagt i de tidligere Irak-sager.

Indholdet af direktiver, der var gældende før eller efter dette tidspunkt, er irrelevant for denne sags genstand, hvorfor de bør afskæres som overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

3.9 DANCONS Rules of Engagement frem til og med 2005

Forsvarskommandoens direktiv af 13. oktober 2004 for DANCON/Irak med bilag (bilag AV) indeholder en oversættelse af autoriserede Rules of Engagement (ROE) gældende for tidspunktet for operation Green Desert.

Indholdet af ROE, der var gældende før eller efter dette tidspunkt, er irrelevant for denne sags genstand, hvorfor de bør afskæres som overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

3.10 Delingsføreres og soldaters "kort" frem til og med 2005

Førerens og soldatens kort (dateret februar 2004) er indeholdt i de tidligere fremlagte Standard Operating Procedures, uddrag af kap. 8, jf. bilag AO.

Disse kort var gældende i november 2004, dvs. på tidspunktet for operationen. Det er på denne baggrund irrelevant for denne sags genstand at fremlægge kort, der var gældende før eller efter dette tidspunkt.

3.11 Koalitionsstyrkernes Rules of Engagement frem til og med 2005

Forsvarsministeriet lægger til grund, at denne forespørgsel vedrører de britiske ROE.

Der er tale om et dokument, som de britiske myndigheder råder over, hvorfor Forsvarskommandoen ved e-mail af 10. februar 2012 har vejledt advokat Christian Harlang om, hvor han kan søge aktindsigt hos det britiske forsvarsministerium, jf. bilag AX.

Forsvarsministeriet er ikke bekendt med, hvorvidt sagsøgernes advokat har rettet henvendelse derom til det britiske forsvarsministerium og udfaldet af en sådan anmodning.

I det omfang Østre Landsret måtte finde, at der ikke er tale om overflødig bevisførelse, og at Forsvarsministeriet bør bistå Christian Harlang med henvendelse til det britiske forsvarsministerium, retter Forsvarsministeriet naturligvis gerne henvendelse til det britiske forsvarsministerium derom.

3.12 Indrapporteringer fra dansk militærpersonel november 2004 til og med 2005

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at spørgsmålet om, hvorvidt der i perioden er sket indrapporteringer om overgreb mod tilbageholdte samt andre overtrædelser af krigens folkeret til Forsvarskommandoen i medfør af Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/Irak, pkt. 10.4.3, bedst kan belyses ved vidneafhøringer under en hovedforhandling, hvis sagen måtte skulle gennemføres i sin helhed.

3.13 Registreringslister over tilbageholdte i perioden 24.-26- november 2004

Forsvarskommandoen har i 2012 behandlet en anmodning fra sagsøgernes advokat om aktindsigt i registreringslister over tilbageholdte i perioden den 24. november til 26. november 2004. Af svaret fra Forsvarskommandoen til sagsøgernes advokat, jf. skrivelse af 27. januar 2012 (bilag AY) fremgår, at der ikke har været registreret tilbageholdte i perioden (det bemærkes, den SITREP, der henvises til i dokumentets pkt. 2, er fremlagt i sagen som bilag 1B(4)).

Der foreligger ikke nye oplysninger, som ændrer ved svaret fra 2012.

3.14 Britiske styrkers registreringslister over "detained and apprehended" personer for Operation Green Desert

Forsvarsministeriet henviser i første omgang sagsøgerne til at søge aktindsigt vedrørende de pågældende dokumenter hos det britiske forsvarsministerium.

Såfremt udlevering af de ønskede dokumenter forudsætter Forsvarsministeriets accept, vil Forsvarsministeriet tage stilling hertil efter direkte henvendelse fra det britiske forsvarsministerium.

Såfremt Landsretten måtte finde, at Forsvarsministeriet bør forestå kontakten til det britiske forsvarsministerium, vil Forsvarsministeriet naturligvis efterkomme dette.

3.15 Afrapporteringer vedr. tilbageholdte fra november 2004 til og med februar 2005

Med hensyn til afrapporteringer vedr. tilbageholdte fra november 2004 til og med februar 2005 har søgninger i Forsvarets arkiver resulteret i én månedsrapport, som omhandler afrapportering af tilbageholdte i Irak i den adspurgte periode. Denne månedsrapport er fra februar 2005 og udgøres af i alt to dokumenter. De pågældende dokumenter fremlægges hermed i en afklassificeret version som bilag AZ og bilag AÆ.

3.16 Afrapporteringer om afhøringer i forbindelse med Operation Green Desert i deres helhed

De danske styrker hverken deltog i eller forestod de efterfølgende afhøringer af de tilbageholdte personer på Shaibah Log Base. Det var en britisk enhed, der gennemførte udspørgen og screening, uden dansk deltagelse, jf. bilag Y, pkt. 4, svarskrift af 2. marts 2015, side 19 samt besvarelse af opfordring 21 i pkt. 2.6. ovenfor.

4. ANMODNINGEN OM AFHØRING AF FHV. FORSVARSMINISTER SØREN GADE

Forsvarsministeriet protesterer mod, at forhenværende forsvarsminister Søren Gade afgiver vidneforklaring.

Som nærmere redegjort for i svarskriftet, vedrører sagens bevistemaer faktuelle – og operative – forhold vedrørende Operation Green Desert.

Operative beslutninger vedrørende Operation Green Desert blev truffet af den militære ledelse i den danske bataljon i Irak, som refererede til daværende Hærens Operative Kommando og Forsvarskommandoen (i dag Værnsfælles Forsvarskommando). Magtanvendelsesdirektivet, der var gældende på tidspunktet for operationen, blev udarbejdet af disse to kommandoer.

På denne baggrund må vidneforklaring afgivet af forhenværende forsvarsminister Søren Gade anses for overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

Hertil kommer, at vidneførelse af Søren Gade i givet fald forudsætter tilladelse fra statsministeren vedrørende hans hverv som forsvarsminister og fra Folketingets formand vedrørende hans hverv som medlem af Folketinget, jf. retsplejelovens § 169, stk. 1. Sådanne samtykke foreligger ikke.

PROCESSUELLE MEDDELELSER

til sagsøgte kan stiles til Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering, Vester Farimagsgade 23, 1606 København V (J. nr. 7511245 BIE/KTTH).

MOMSREGISTRERING

Sagsøgte er ikke momsregistreret.

DOKUMENTER

som påberåbes:

- Bilag AG:** Oversigt over fremlagte militære dokumenter pr. 10. september 2015
- Bilag AH:** Target Folder af 22. november 2004 vedrørende Operation Green Desert
- Bilag AJ:** Pressemeddelelse af 11. juni 2013 fra HOK om Target Folder
- Bilag AK:** Forsvarsministerens svar på spørgsmål nr. 319 fra Folketingets Forsvarsudvalg inkl. breve fra HOK

- Bilag AL:** Skrivelse fra Forsvarskommandoen til sagsøgerne af 15. februar 2012.
- Bilag AM:** Bilag til skrivelse af 15. februar 2012.
- Bilag AN:** Standard Operating Procedures, uddrag kapitel 4
- Bilag AO:** Standard Operating Procedures, uddrag kapitel 8
- Bilag AP:** Østre Landsrets kendelse af 16. december 2009
- Bilag AQ:** Østre Landsrets kendelse af 10. juni 2010
- Bilag AR:** Højesterets kendelse af 5. november 2010
- Bilag AS:** Frago 284, Warning Order fra Operation Green Desert
- Bilag AT:** Folketingsbeslutning B 123 om yderligere dansk militært bidrag til støtte for indsatsen mod ISIL af 2. oktober 2014, samt forslag til folketingsbeslutning med bemærkninger fremsat d. 30. september 2014
- Bilag AU:** Militærjurist Kurt Borgkvists månedsrapport vedrørende tilsyn med militære og civile fanger, juni 2004.
- Bilag AV:** FKO's direktiv for DANCON/Irak med bilag af 13. oktober 2004
- Bilag AX:** E-mail af 10. februar 2012 fra Forsvarskommandoen til advokat Christian Harlang
- Bilag AY:** Brev af 27. januar 2012 fra Forsvarskommandoen til Advokatfirmaet Christian Harlang
- Bilag AZ:** Månedsrapport februar 2005 (del 1)
- Bilag AÆ:** Månedsrapport februar 2005 (del 2)

København, den 10. september 2015

Kammeradvokaten


v/Peter Bierling
– Partner, Advokat (H)